

Vzdělávání a výchova v ČR v české legislativě

Zákon o pedagogických
pracovnících č. 563/2004 Sb.

§ 1 Předmět a rozsah úpravy

- (1) Tento zákon upravuje a) odchylky při sjednávání doby trvání pracovního poměru na dobu určitou pedagogických pracovníků, b) předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků, c) pracovní dobu pedagogických pracovníků, d) další vzdělávání a kariérní systém pedagogických pracovníků.
- (2) Tento zákon se vztahuje na pedagogické pracovníky škol a školských zařízení, které jsou zapsány do rejstříku škol a školských zařízení (dále jen "škola"), a na pedagogické pracovníky v zařízeních sociálních služeb.

§ 2 Pedagogický pracovník

- (1) Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálněpedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu¹) (dále jen "přímá pedagogická činnost"); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb.

- (2) Přímou pedagogickou činnost vykonává
- a) učitel,
- b) pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,
- c) vychovatel,
- d) speciální pedagog,
- e) psycholog,
- f) pedagog volného času,
- g) asistent pedagoga,
- h) trenér,
- i) metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně,
- j) vedoucí pedagogický pracovník.

§ 3 Předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka

- (1) Pedagogickým pracovníkem může být ten, kdo splňuje tyto předpoklady: a) je plně způsobilý k právním úkonům, b) má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává, c) je bezúhonný, d) je zdravotně způsobilý a e) prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak.
(2) Posuzování předpokladu podle odstavce 1 písm. d) se řídí zvláštním právním předpisem.
- (3) Uznávání odborné kvalifikace a splnění předpokladu bezúhonnosti a zdravotní způsobilosti u státních příslušníků členských států Evropské unie, případně jejich rodinných příslušníků, a státních příslušníků ostatních států, kteří jsou v členském nebo jiném státě oprávněni konat přímou pedagogickou činnost, se řídí zvláštními právními předpisy

§ 4 Znalost českého jazyka

- (1) Fyzická osoba, která získala příslušnou odbornou kvalifikaci stanovenou tímto zákonem v jiném vyučovacím jazyce než českém, je povinna prokázat znalost českého jazyka zkouškou, pokud není dále stanoveno jinak.
- (2) Zkoušku z českého jazyka lze vykonat na vysoké škole v rámci programu celoživotního vzdělávání nebo v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků nebo v jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky.
- (3) Zkouška nenahrazuje odbornou kvalifikaci k výuce českého jazyka na základních, středních a vyšších odborných školách.

§ 5 Předpoklady pro výkon činnosti ředitele školy

- (1) Ředitelem školy může být fyzická osoba, která splňuje předpoklady podle § 3 a získala praxi spočívající ve výkonu přímé pedagogické činnosti nebo v činnosti, pro kterou jsou potřebné znalosti stejného nebo obdobného zaměření, nebo v řídicí činnosti nebo v činnosti ve výzkumu a vývoji v délce
 - a) 3 roky pro ředitele mateřské školy,
 - b) 4 roky pro ředitele základní školy, základní umělecké školy a školských zařízení s výjimkou školských zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a středisek výchovné péče,
 - c) 5 let pro ředitele střední školy, jazykové školy, konzervatoře, vyšší odborné školy a školských zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a středisek výchovné péče.

- (2) Ředitelem školy zřizované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "ministerstvo"), krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí, jehož předmětem činnosti jsou úkoly v oblasti školství (dále jen "svazek obcí"), může být jen ten, kdo vedle předpokladů uvedených v odstavci 1 získal nejpozději do 2 let ode dne, kdy začal vykonávat činnost ředitele školy, znalosti v oblasti řízení školství absolvováním studia pro ředitele škol v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků podle § 24 odst. 4 písm. a).

- (3) Povinnost absolvovat studium pro ředitele školy zřizované ministerstvem, krajem, obcí a svazkem obcí se nevztahuje na ředitele, který znalosti v oblasti řízení školství získal vysokoškolským vzděláním v akreditovaném studijním programu⁵) školský management, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou zaměřeném na organizaci a řízení školství.

Získávání odborné kvalifikace pedagogických pracovníků

- § 6 Učitel mateřské školy
- § 7 Učitel prvního stupně základní školy
- § 8 Učitel druhého stupně základní školy
- § 8a Učitel přípravné třídy základní školy
- § 8b Učitel přípravného stupně základní školy speciální
- § 9 Učitel střední školy
- § 10 Učitel uměleckých odborných předmětů v základní umělecké škole, střední škole a konzervatoři
- § 11 Učitel vyšší odborné školy
- § 12 Učitel jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky
- § 13 Pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
- § 14 Učitel náboženství
- § 15 Učitel odborného výcviku v zařízení sociálních služeb
- § 16 Vychovatel
- § 17 Pedagog volného času
- § 18 Speciální pedagog
- § 19 Psycholog
- § 19a Metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně
- § 20 Asistent pedagoga
- § 21 Trenér

§ 22 Společná ustanovení k odborné kvalifikaci

- (1) Studium pedagogiky se rozumí vzdělání získané studiem ve vzdělávacím programu akreditovaném pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a uskutečňovaném vysokou školou nebo zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a) pro učitele odborných předmětů střední školy, pro učitele praktického vyučování střední školy, pro učitele odborného výcviku střední školy, pro učitele uměleckých odborných předmětů v základní umělecké škole, střední škole a konzervatoři a pro učitele jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky s obsahovým zaměřením na pedagogiku, psychologii a didaktiku, b) pro vychovatele, pedagoga volného času a asistenta pedagoga s obsahovým zaměřením na pedagogiku a psychologii.
- (2) Doplnujícím studiem k rozšíření odborné kvalifikace se rozumí vzdělání získané studiem ve vzdělávacím programu akreditovaném pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a uskutečňovaném vysokou školou, kterým získávají absolventi magisterských studijních programů v oblasti pedagogických věd zaměřených na přípravu učitelů všeobecněvzdělávacích předmětů způsobilost vykonávat přímou pedagogickou činnost na jiném stupni nebo druhu školy.

§ 22a Pracovní doba pedagogických pracovníků

- (1) Pedagogičtí pracovníci vykonávají v pracovní době
 - a) přímou pedagogickou činnost,
 - b) práce související s přímou pedagogickou činností.
- (2) Pedagogický pracovník je povinen být na pracovišti zaměstnavatele v době stanovené rozvrhem jeho přímé pedagogické činnosti, v době stanovené rozvrhem jeho dohledu nad dětmi a žáky, v době zastupování jiného pedagogického pracovníka a v případech, které stanoví v souladu se zákoníkem práce zaměstnavatel
- (3) Jde-li o výkon jiné práce než podle odstavce 2, vykonává pedagogický pracovník sjednanou práci v pracovní době, kterou si sám rozvrhuje, a na místě, které si sám určí. Náklady, které pedagogickému pracovníkovi vzniknou výlučně v souvislosti s výkonem práce na jiném místě než na pracovišti zaměstnavatele podle věty první, se nepovažují za náklady vzniklé v souvislosti s výkonem závislé práce, a není-li dohodnuto jinak, hradí je pedagogický pracovník.

§ 23 Rozsah přímé pedagogické činnosti

- (1) Týdenní rozsah hodin přímé pedagogické činnosti stanoví ředitel školy pedagogickému pracovníkovi na období školního vyučování nebo na pololetí školního vyučování. 1) Ředitel školy s celoročním provozem a ředitel zařízení sociálních služeb stanoví rozsah hodin přímé pedagogické činnosti na období kalendářního roku.

- (2) Ředitel školy zřizované ministerstvem, krajem, obcí a svazkem obcí stanoví týdenní rozsah hodin přímé pedagogické činnosti podle prováděcího právního předpisu. Při sjednání kratší než stanovené týdenní pracovní doby se úměrně tomu sníží rozsah přímé pedagogické činnosti.

- (3) Ředitel školy nebo ředitel zařízení sociálních služeb může nařídit pedagogickému pracovníkovi konání přímé pedagogické činnosti nad jemu stanovený rozsah nejvýše v rozsahu 4 hodin týdně, další hodiny s ním může dohodnout.

- (4) Za přímou pedagogickou činností nad stanovený rozsah hodin stanovený ředitelem školy nebo zařízením sociálních služeb se považuje vykonaná přímá pedagogická činností podle odstavce 3 i v případě, že pedagogický pracovník nespůlnil ředitelem stanovený týdenní rozsah hodin přímé pedagogické činností vyplývající z týdenního rozvrhu přímé pedagogické činností, protože v době, která se posuzuje jako výkon práce^{8b}), přímou pedagogickou činností nevykonával. U pedagogických pracovníků s kratší pracovní dobou je přímou pedagogickou činností nad stanovený rozsah přímá pedagogická činností přesahující týdenní rozsah hodin přímé pedagogické činností odpovídající stanovené týdenní pracovní době^{8c}); těmto pedagogickým pracovníkům není možné konání přímé pedagogické činností nad stanovený rozsah nařídít.

- 5) Vláda stanoví nařízením rozsah přímé pedagogické činnosti pedagogických pracovníků škol zřizovaných ministerstvem, krajem, obcí a svazkem obcí.

§ 23a Pracovní poměr na dobu určitou pedagogického pracovníka

- (1) Na pracovní poměr na dobu určitou pedagogického pracovníka se vztahuje zákoník práce, nestanoví-li tento zákon jinak²²).
- (2) Doba trvání pracovního poměru na dobu určitou pedagogického pracovníka mezi týmiž smluvními stranami činí nejméně 12 měsíců a může být ode dne vzniku prvního pracovního poměru opakována nejvýše dvakrát²³).
- (3) Celková doba trvání pracovního poměru na dobu určitou pedagogického pracovníka mezi týmiž smluvními stranami nesmí přesáhnout ode dne vzniku prvního pracovního poměru 3 roky²³).
- (4) Ustanovení odstavce 2 se nevztahuje na případy, kdy byla doba trvání pracovního poměru na dobu určitou sjednána s pedagogickým pracovníkem a) jako náhrada za dočasně nepřítomného pedagogického pracovníka na dobu překážek v práci na straně tohoto pracovníka nebo b) který nesplňuje předpoklad odborné kvalifikace podle § 22 odst. 7.
- (5) Sjedná-li zaměstnavatel s pedagogickým pracovníkem dobu trvání pracovního poměru na dobu určitou v rozporu s odstavci 2 až 4, a oznámil-li pedagogický pracovník před uplynutím sjednané doby písemně zaměstnavateli, že trvá na tom, aby ho dále zaměstnával, platí, že se jedná o pracovní poměr na dobu neurčitou. Návrh na určení, zda byly splněny podmínky uvedené v odstavcích 2 až 4, mohou zaměstnavatel i pedagogický pracovník uplatnit u soudu nejpozději do 2 měsíců ode dne, kdy měl pracovní poměr skončit uplynutím sjednané doby

§ 24 Další vzdělávání pedagogických pracovníků

- (1) Pedagogičtí pracovníci mají po dobu výkonu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, udržují a doplňují kvalifikaci. (2) Pedagogičtí pracovníci se mohou účastnit dalšího vzdělávání, kterým si zvyšují kvalifikaci. Zvýšením kvalifikace se podle zvláštního právního předpisu⁹) rozumí též její získání nebo rozšíření. (3) Ředitel školy organizuje další vzdělávání pedagogických pracovníků podle plánu dalšího vzdělávání, který stanoví po předchozím projednání s příslušným odborovým orgánem. Při stanovení plánu dalšího vzdělávání je nutno přihlížet ke studijním zájmům pedagogického pracovníka, potřebám a rozpočtu školy.

- (4) Další vzdělávání pedagogických pracovníků se uskutečňuje a) na vysokých školách, v zařízeních pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a v jiných zařízeních (dále jen "vzdělávací instituce") na základě akreditace udělené ministerstvem, b) samostudiem, c) dalším vzděláváním zdravotnických pracovníků podle zvláštního právního předpisu⁶) v případě učitelů zdravotnických studijních oborů. (5) Dokladem o absolvování dalšího vzdělávání podle odstavce 4 písm. a) je osvědčení vydané vzdělávací institucí, která další vzdělávání uskutečňovala. (6) Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem druhy a podmínky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a způsob jeho ukončení. Ministerstvo vnitra nebo Ministerstvo obrany stanoví prováděcím právním předpisem druhy a podmínky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a způsob jeho ukončení pro pedagogické pracovníky škol, které zřizuje.

- (7) K dalšímu vzdělávání uvedenému v odstavci 4 písm. b) pedagogickým pracovníkům přísluší volno v rozsahu 12 pracovních dnů ve školním roce, nebrání-li tomu vážné provozní důvody nebo účast pedagogického pracovníka na dalším vzdělávání podle odstavce 1 nebo 2; dobu čerpání volna určuje ředitel školy. Za dobu čerpání tohoto volna přísluší náhrada platu, která se rovná výši ušlého platu. Trvá-li pracovní poměr jen část školního roku, přísluší za každý měsíc trvání pracovního poměru jedna dvanáctina volna podle věty první. Při sjednání kratší než stanovené týdenní pracovní doby se úměrně tomu sníží rozsah volna podle věty první. Nevyčerpané volno či jeho poměrná část bez dalších nároků zaniká. Volno podle věty první se pro pracovněprávní účely považuje za překážku v práci na straně zaměstnance. (8) Další vzdělávání pedagogických pracovníků se nepovažuje za rekvalifikaci podle zvláštního právního předpisu 9a)

- § 25 Akreditace vzdělávacích institucí a vzdělávacích programů
- § 26 Akreditace vzdělávací instituce
- § 27 Akreditace vzdělávacího programu
- § 28 Akreditační komise

§ 29 Kariérní systém

- Kariérní systém (1) Kariérní systém je soubor pravidel, stanovených pro zařazení pedagogických pracovníků do kariérních stupňů.
- (2) Kariérní stupeň je určen popisem činností, odbornou kvalifikací, popřípadě dalšími kvalifikačními předpoklady a systémem hodnocení, které musí pedagogický pracovník plnit, aby tyto činnosti mohl vykonávat.
- (3) Zařazení pedagogického pracovníka do vyššího kariérního stupně je podmíněno a) výkonem činností 1. specializovaných, nebo metodických, nebo metodologických, nebo náročnějších zejména z hlediska psychické námahy a náročnosti na přípravu, 2. řídicích, b) plněním odborné kvalifikace podle § 6 až 21 a u činností, které stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem, též plněním dalších kvalifikačních předpokladů.

- (4) Dalšími kvalifikačními předpoklady jsou a) pedagogická praxe, kterou se rozumí výkon přímé pedagogické činnosti, b) osvědčení o způsobilosti k výkonu specializované nebo metodické nebo metodologické nebo řídicí činnosti vydané akreditovanou vzdělávací institucí (dále jen "osvědčení o způsobilosti").
(5) Podmínky zařazení pedagogického pracovníka do kariérního stupně, popis činností, délku pedagogické praxe, podmínky získávání osvědčení a systém hodnocení stanoví ministerstvo prováděcím právním předpisem vydaným podle § 24 odst. 6.

- (6) Osvědčení o způsobilosti podle odstavce 4 písm. b) vydané pedagogickému pracovníkovi musí obsahovat tyto náležitosti a) jméno, příjmení, titul, datum a místo narození pedagogického pracovníka, b) číslo akreditace příslušného vzdělávacího programu a pořadové číslo osvědčení, c) název a sídlo vzdělávací instituce a název příslušného vzdělávacího programu, d) datum vydání, e) razítko vzdělávací instituce, f) podpis oprávněného pracovníka.

§ 29a

- (1) Za bezúhonnou se pro účely tohoto zákona nepovažuje a) při posuzování předpokladů pro výkon činnosti pedagogického pracovníka (§ 3) nebo žádosti o udělení akreditace vzdělávací instituce (§ 26) nebo akreditace vzdělávacího programu (§ 27) fyzická osoba, která byla pravomocně odsouzena 1. za trestný čin spáchaný úmyslně, nebo 2. za trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s výkonem činnosti pedagogického pracovníka, pokud se na ni podle zákona nehledí, jako by nebyla odsouzena, b) při posuzování žádosti o udělení akreditace vzdělávací instituce (§ 26) nebo akreditace vzdělávacího programu (§ 27) právnická osoba, která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin, pokud pro tento trestný čin neskýtá záruku řádného výkonu akreditované činnosti a pokud se na ni podle zákona nehledí, jako by odsouzena nebyla.
- (2) Fyzická osoba prokazuje bezúhonnost před vznikem pracovněprávního vztahu nebo při podání žádosti o akreditaci předložením výpisu z evidence Rejstříku trestů; výpis nesmí být starší než 3 měsíce. V průběhu trvání pracovněprávního vztahu je pedagogický pracovník povinen informovat do deseti pracovních dnů ředitele školy nebo ředitele zařízení sociálních služeb o tom, že byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jímž by mohl pozbýt předpoklad bezúhonnosti; do jednoho měsíce od nabytí právní moci rozsudku předloží pedagogický pracovník nový výpis z evidence Rejstříku trestů
- (3) Bezúhonnost právnické osoby se prokazuje výpisem z evidence Rejstříku trestů. Výpis z evidence Rejstříku trestů si vyžádá ministerstvo podle jiného právního předpisu¹⁵). Žádost o vydání výpisu z evidence Rejstříku trestů a výpis z evidence Rejstříku trestů se předávají v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.